

Conservatoriumbibliotheken: de Assepoesters van het muziekerfgoedbeleid

Het poëzie-album van Constance Mozart, een precieus stuk uit de Brusselse conservatoriumbibliotheek (Foto: Mirjam Devriendt).

Het is algemeen gekend: het Vlaamse bibliotheeklandschap is een rijk geschaakte biotoop met een zeer verscheiden fauna en flora. Een minder bekende soort binnen die bibliothecaire diversiteit is de conservatoriumbibliotheek, of juist: de muziekhogeschoolbibliotheek. In Vlaanderen gaat het dan om de bibliotheken van de Koninklijke Conservatoria van Antwerpen (Artesis Hogeschool), Brussel (Erasmushogeschool) en Gent (Hogeschool Gent) en om de bibliotheek van het Lemmensinstituut in Leuven (Hogeschool voor Wetenschap en Kunst). Het is niet de intentie van dit artikel om die vier bibliotheken individueel voor te stellen – dat kunnen de respectievelijke bibliothecarissen beter zelf – wél om de globale situatie en problematiek van deze bibliotheeksoort binnen het kader van het muziekerfgoedbeleid te situeren.¹

Hybride collecties

Het is evident dat deze bibliotheken zich qua collectie en qua dienstverlening primair richten tot de studenten en de docenten van de respectievelijke muziekhogeschool en, bij uitbreiding, van de hogeschool en van de associatie waartoe elke instelling behoort. Een conservatoriumbibliotheek is allereerst een kenniscentrum dat binnen een specifieke hogere onderwijsinstelling onderwijs, studie en artistiek-wetenschappelijk onderzoek ondersteunt en eventueel mee aanstuurt. In het kader van de beoogde academisering van het hoger onderwijs wordt die functie overigens steeds belangrijker.

Bibliotheek & archiefgids, 86 (2010) 1

Jan Dewilde
Bibliothecaris Koninklijk Conservatorium
Antwerpen
jan.dewilde@artesis.be

De boekentoren van de Antwerpse conservatoriumbibliotheek (Foto: Jan Kempenaers).

Maar in contrapunt met deze interne evolutie gaat ook de externe belangstelling crescendo, zelfs *molto crescendo*. Dat gaat van een scholier die voor het vak muzikale opvoeding een werkje moet maken of een dirigent van een parochiekoor die een passend arrangement van het Händel-Hallelujah komt zoeken, over een orkest of ensemble dat partijen wil ontlenen tot een buitenlandse musicoloog of musicus die een manuscript komt bestuderen. Dat alles maakt dat de conservatoriumbibliotheek naast zijn primaire taak als 'school'bibliotheek ook fungeert als openbare bibliotheek, ontleenbibliotheek, wetenschappelijke bibliotheek en erfgoedbibliotheek. En dat heeft alles te maken met de collecties die deze bibliotheken huisvesten: omvangrijk, divers en tegelijkertijd historisch en actueel.

Bij gebrek aan volledige inventarisatie van de collecties is het onmogelijk om exacte cijfers te geven, maar we zullen niet ver naast de waarheid zitten als we de gezamenlijke collecties taxeren op ruim 1.750.000 items. Koploper is Brussel (dat de bibliotheek exploiteert samen met de collega's van het Conservatoire royal de Bruxelles) met ongeveer 1.000.000 items, Antwerpen is goed voor ruim 550.000, Gent stockeert er 150.000 en de in 2008 grondig vernieuwde bibliotheek van het Lemmensinstituut steken zowat 60.000 boeken en partituren. Een collectief probleem is dat slechts een klein deel van deze omvangrijke collecties bij gebrek aan mankracht ook effectief ontsloten is. Uitzondering is de bibliotheek van het Lemmensinstituut die nauwelijks erfgoed bezit en om die reden in het vervolg van dit verhaal niet meer voorkomt.

Typisch voor de collecties van de conservatoriumbibliotheken is de bijzonder hybride samenstelling. Door de aard van de zaak gaat het natuurlijk voornamelijk om partituren, in al hun verschijningsvormen: van handschriften met gregoriaanse neumen tot volledige orkestmaterialen (in handschrift, gedrukt, in facsimile of op microfilm). Verder bewaren deze bibliotheken boeken, tijdschriften, kranten, libretto's, concertprogramma's, affiches, brieven, archieven van musici en instellingen, opnames (wassen rollen, 78-toerenplaten, tapes, lp's, cd's, video's, films en dvd's), foto's, schilderijen, prenten, muziekinstrumenten en allerlei objecten en curiosa (opnametoestellen, metronomen, dirigeerstokken, dodenmaskers, gipsen afgietsels van pianistenhanden, vaandels, diploma's, medailles, tot historische concertkostuums toe.) Naast al die fysieke items bieden de bibliotheken in toenemende mate ook elektronische naslagwerken en databases aan.

De collecties zijn niet alleen zeer divers qua dragers, die elk een behandeling op maat vergen, maar ook qua inhoud. De *core business* is wat men gemeenzaam met 'klassieke muziek' aanduidt; de collecties reflecteren dan ook de muziekgeschiedenis. De oudste stukken zijn gregoriaanse handschriften uit het einde van de 13e, begin 14e eeuw en tegelijkertijd houden de conservatoriumbibliotheken de vinger aan de pols van de levende muziekpraktijk. Aangezien de muziekhogescholen ook jazz (alle vier de bibliotheken) en musical (Brussel) aanbieden, zijn ook songbooks en jazz- en musicalpartituren vertegenwoordigd.² Omdat ze, op het Brusselse conservatorium na, ook een drama- en woordafdeling hebben, staan ook toneelliteratuur, dichtbundels en romans in de rekken. Ten slotte heeft het Antwerpse conservatorium een professioneel gerichte bacheloropleiding dans, zodat die bibliotheek naast werken over Diaghilev of dansnotatie, ook dieetboeken in huis heeft.

Erfgoed

De conservatoria zijn instellingen met een lange en rijke geschiedenis en ook dat lees je van hun bibliotheken af. Brussel werd in 1832 gesticht, Gent opende drie jaar later de deuren en in 1867 volgde Antwerpen. Het is evident dat dit voor bijzonder rijke historische collecties zorgt, ook al omdat de eerste conservatoriumdirecteurs veel belangstelling voor historische partituren en muziekboeken betoonden. Exemplarisch is François-Joseph Fétis (1784-1871) die als eerste directeur van het Conservatoire royal de Bruxelles de fameuze Westphal-collectie kocht, met handschriften van onder meer Carl Philipp Emmanuel Bach en Georg Philip Telemann.

Voor al het nationale en internationale muziekerfgoed dat rijkelijk in de conservatoriumbibliotheken steekt, kan op een groeiende belangstelling rekenen van zowel uitvoerende musici als onderzoekers uit binnen- en buitenland. De historische origine van de conservatoriumbibliotheken betekent dat ze samen een mooie weerspiegeling zijn van de Vlaamse/Belgische muziekgeschiedenis. Tussen die ca.

1.750.000 items steekt dan ook bijzonder veel nationaal muzikaal erfgoed, in die mate dat de bibliotheken van de Koninklijke Conservatoria gezamenlijk onderdak bieden aan de grootste en belangrijkste collectie muziek uit onze contreien.³ Van vroege gregoriaanse handschriften, over stemboekjes uit de polyfonie en drukken met barokmuziek tot Vlaamse muziek uit de 21e eeuw, het is er allemaal te vinden. In groten getale, in grote verscheidenheid en met grote kwaliteit. Het als topstuk erkende autografische manuscript van *De Vlaemse leeuw* (Gent), de 450 handschriften met religieuze muziek uit de collegiale kerk Sint-Goedele (Brussel), de meer dan 2000 partituren uit de muziekbibliotheek van de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal in Antwerpen of het autografische beiaardboek van Ioannes de Gruytters uit 1746 (Antwerpen), elk voorbeeld is een pars pro toto, een ontoereikende indicatie van het vele muziekerfgoed dat in de conservatoriumbibliotheken ligt te sluimeren.⁴ Eén ding is zeker: wie de Vlaamse/Belgische muziekgeschiedenis wil exploreren, als uitvoerder of als wetenschapper, kan niet om deze bibliotheken heen.

Bovendien blijft de stroom erfgoedverzamelingen – meestal verpakt in de bekende bananendozen – richting conservatoriumbibliotheken alleen maar aanzwellen. En daar is een amalgaam van redenen voor. Aangezien zowat alle Vlaamse musici en componisten als student en/of als docent aan één of meerdere conservatoria verbonden zijn (geweest), is het logisch dat zij of hun nazaten hun collecties in de richting van een van de conservatoriumbibliotheken kanaliseren. Daarnaast zijn veel Vlaamse instellingen (zoals kerkfabrieken, openbare bibliotheken, gemeentearchieven, orkesten, operahuizen...) die muziekerfgoed bezitten en het een definitieve bestemming willen geven, eerder geneigd het aan een gespecialiseerde Vlaamse bibliotheek te schenken dan aan de Koninklijke Bibliotheek. Bovendien neemt het Archief en Museum voor het Vlaams Cultuurleven in Antwerpen, sinds het zich herprofileerde als Letterenhuis, nauwelijks nog muziekcollecties aan, maar verwijst men door naar de Antwerpse conservatoriumbibliotheek. Ook trekt het ontsluiten en valoriseren van erfgoedcollecties weer andere collecties aan. Tot slot zorgen de sensibilisering rond erfgoed en het erfgoedbeleid van de Vlaamse overheid ook voor meer schenkingen.

Naast schenkingen worden ook meer en meer collecties te koop aangeboden, soms omdat de verkoper meent dat de aangeboden collectie in het profiel van de bibliotheek zou passen, soms omdat er weinig of geen alternatieven zijn. Niettegenstaande de budgetten zeer gelimiteerd zijn, kan er in buitengewone omstandigheden toch tot aankoop worden overgegaan. In het voorbije jaar kocht de Antwerpse conservatoriumbibliotheek de Collectie Dubar, een privéverzameling van zowat tweeduizend stukken met vooral Belgische muziek, waaronder honderden unica en handschriften. Zo zijn er autografische handschriften van onder meer Lodewijk De Vocht, César Franck, Karel Goeyvaerts en Guillaume Lekeu in terug te vinden. Naast partituren en boeken bevat de collectie ook brieven (onder meer van François-Joseph

Fétis, Peter Benoit en Jan Blockx) en gesigneerde litho's en foto's van vooral Belgische musici en componisten. De collectie dreigde versnipperd te raken of in het buitenland te verzeilen, vandaar dat er in dit geval tot aankoop werd overgegaan. Die aankoop werd mogelijk gemaakt dankzij een projectsubsidie van de minister van Cultuur en de steun van de Artesis Hogeschool, de Stichting Conservatorium Antwerpen en de Vrienden Conservatorium Antwerpen.

Dat in Vlaanderen de muziekerfgoedcollecties voornamelijk in de conservatoriumbibliotheken worden bewaard, is uniek. In onze buurlanden zijn het de nationale bibliotheken en, in sommige gevallen, de universiteitsbibliotheken die de belangrijkste muziekerfgoedcollecties herbergen. Conservatoriumbibliotheken hebben dan hoofdzakelijk beperkte en actuelere collecties in huis, afgestemd op de dagelijkse onderwijspraktijk. Zo werd de bibliotheek van het Conservatoire de Paris in 1935 bij decreet toegevoegd aan de Bibliothèque nationale en werd in 1964 het grootste deel van het historisch fonds van het conservatorium naar het

Magazijn van de Gentse conservatoriumbibliotheek.

muziekdepartement van de nationale bibliotheek getransfereerd. Toen het Conservatoire in 1990 naar de Cité de la musique verhuisde, werd de bibliotheek opnieuw in de instelling geïntegreerd, met dien verstande dat de historische collecties in de Bibliothèque nationale gehuisvest bleven. De conservatoriumbibliotheek ontwikkelde zich tot een druk bezochte mediatheek ('Médiathèque Hector Berlioz').

Partituren

Natuurlijk is de aanwezigheid van erfgoed in de Vlaamse conservatoriumbibliotheken ook een grote troef voor het onderwijs en het onderzoek in die instellingen. Maar het basisprobleem sinds jaar en dag is dat deze bibliotheken als 'school'bibliotheek bestaaf zijn, niet als bewaarinstelling of wetenschappelijke bibliotheek. In de praktijk betekent dit dat de conservatoriumbibliotheken van Antwerpen en Gent draaien op één bibliothecaris en twee bibliotheekmedewerkers, goed voor respectievelijk 52 (leeszaal en uitleendienst) en 24 openingsuren. In Brussel, waar één bibliotheek twee conservatoria bedient, is de situatie qua personeel gelijkaardig. Die personeelsbestanden zijn al onvoldoende om de primaire opdracht als hogeschoolbibliotheek te vervullen, laat staan om ook de zorg voor een substantieel deel van het Vlaams muziekerfgoed te dragen: restauratie, conservatie, preservatie, ontsluiting en valorisatie, het valt allemaal ten laste van instellingen die daar op geen enkele manier voor gehonoreerd worden, noch financieel, noch qua personeel. Desondanks fungeren en functioneren deze bibliotheken al jarenlang de facto als erfgoedinstelling.

Al is het dweilen met de kraan open – er komt veel meer erfgoedmateriaal binnen dan kan worden verwerkt – in de mate van het mogelijke wordt toch geprobeerd om zo veel mogelijk te ontsluiten. Het is de enige manier om de buitenwereld van de problematiek bewust te maken: het gaat namelijk niet om bestoft papier, maar om klinkende muziek. Onder het stof van jaren kan bijzonder waardevolle muziek schuilgaan. Dat bewees de conservatoriumbibliotheek van Gent in 2005 die, in samenwerking met het Festival van Vlaanderen-Mechelen en het Studiecetrum voor Vlaamse Muziek (SVM),⁵ onbekende Vlaamse composities uit de

Een topstuk uit de conservatoriumbibliotheek van Gent: het autografisch handschrift van *De Vlaemsche leeuw*.

romantiek bovenhaalde en tot klinken bracht. Het stof werd van de partituren geblazen, ze werden geïnventariseerd, beschreven, geëvalueerd en geselecteerd op hun kwaliteit; manuscripten werden speelklaar gemaakt en gedrukt, de muziek werd uitgevoerd én op cd opgenomen.⁶ Een ander voorbeeld uit de Brusselse bibliotheek is de cd *Pro defunctis* waarvoor Paul Dombrecht enkele pareltjes uit het Sint-Goedelefonds heeft opgevestigd.⁷ En in samenwerking met de Münchense uitgeverij Musikproduktion Höfflich en het Studiecetrum voor Vlaamse muziek publiceert de Antwerpse bibliotheek maandelijks een zeldzame partituur uit de collectie, in facsimile of in een moderne editie.⁸ Op die manier moet het veelal fragiele origineel niet meer gemanipuleerd worden

en wordt het Vlaams muziekerfgoed internationaal gedistribueerd, wat in sommige gevallen tot uitvoeringen leidt.⁹ Het zijn allemaal resonerende indicaties van de potentiële kwaliteit van het vele muziekerfgoed dat sinds jaar en dag op ontsluiting wacht.

Tijdschriften en programma's

Het probleem beperkt zich overigens niet tot partituren. Bronnen als historische muziektijdschriften en concertprogramma's zijn in nog veel mindere mate ontsloten. Omdat ook in deze problematiek de Koninklijke Bibliotheek versterk laat gaan, hebben de conservatoriumbibliotheken voor Vlaanderen/België het voortouw genomen in het internationale RIPM-project (Retrospective Index to Music Periodicals, 1800-1950).¹⁰ Historische muziektijdschriften, in ruime mate in de conservatoriumbibliotheken aanwezig, zijn een essentiële bron voor iedereen die op een of andere manier aan muziekwetenschap doet. Wie onderzoek doet naar gelijk welk onderwerp uit de 19e-eeuwse vaderlandse muziekgeschiedenis, kan niet buiten de tijdschriften *La Belgique musicale / La revue musicale* (1839-1859) en *Le guide musical* (1855-1914). Vermits deze tijdschriften niet in RIPM geïndexeerd zijn, kan een onderzoeker niet anders dan, in plaats van de RIPM-database met één zoekopdracht te bevragen, die tijdschriften te doorbladeren, goed voor soms vele honderden bladzijden tijdrovend werk. Dat is niet

alleen frustrerend voor de onderzoeker, het is vaak nefast voor de verzuurde tijdschriften. Om daaraan tegemoet te komen, heeft de Antwerpse conservatoriumbibliotheek het Antwerpse weekblad *Le Novateur: echo des arts* (1838-1839) binnen het RIPM-project geïndexeerd¹¹, terwijl Brussel zopas de indexering van *Muziekwarande* (1922-1931) heeft afgewerkt, een tijdschrift dat belangrijk is voor de studie van het Vlaams muziekleven in het interbellum. Maar dat zijn opdrachten die het takenpakket van een conservatoriumbibliotheek ver te boven gaan. In de andere participerende landen wordt dit werk verricht door nationale bibliotheken, andere wetenschappelijke instellingen of nationale muziekcentra.

Ook andere essentiële bronnen die rijkelijk in de conservatoriumbibliotheken aanwezig zijn, zoals concertprogramma's, blijven ontoegankelijk. Ook hier lopen in het buitenland interessante programma's, zoals het Britse Concert Programmes (Cardiff University en Royal College of Music, betaald door de Arts and Humanities Research Council)¹² of het Franse Répertoire des Programmes de Concert en France (de universiteiten van Rennes en Rouen i.s.m. het Centre Romantique de Musique Française)¹³. Dergelijke overkoepelende en internationale projecten zouden in Vlaanderen een taak kunnen zijn voor Resonant (Centrum voor Vlaams Muzikaal Erfgoed) dat nog altijd op zoek lijkt naar een adequate invulling van zijn opdracht.

Samenwerking

In afwachting van betere tijden proberen de conservatoriumbibliotheken waar mogelijk samen te werken, al is dat door de dagdagelijkse praktijk niet altijd gemakkelijk en kan het zeker meer en beter. Tot 2003 hanteerden de conservatoriumbibliotheken en de bibliotheek van het Lemmensinstituut dezelfde module Allegro-C, een Duits bibliotheekstelsel dat toeliet om een gezamenlijke catalogus te creëren (Union Music Catalogue). De muziekbibliothecarissen hoopten via catalografische samenwerking de enorme achterstand in het ontsluiten van historische collecties (een beetje) weg te werken, maar dat samenwerkingsverband kwam steeds meer onder druk te staan en stierf een stille dood. Eerst Gent (Aleph) en daarna Antwerpen (Brocade) en Leuven (Aleph) integreerden zich in de bibliotheeknetwerken van hun associaties, terwijl Brussel, geplaagd door zijn federale structuur, voorlopig nog even met het oude Allegro-C-systeem blijft werken. Ondertussen wordt in samenwerking met het SVM wel gewerkt aan een overkoepelende catalogus die het Vlaams muziekpatrimonium dat op verschillende plaatsen wordt bewaard, wil ontsluiten.¹⁴ Niet alleen het patrimonium uit de conservatoriumbibliotheken, maar ook objecten uit andere bewaarplaatsen als archieven of muziekscholen kunnen in de catalogus worden opgenomen. Via deze catalogus worden ook partituren, libretto's en boeken elektronisch ter beschikking gesteld en worden enkele belangrijke Vlaamse muziek tijdschriften op artikelniveau geëxcerpeerd.¹⁵

Conclusie: falend erfgoedbeleid

Het kan niet ontkend, de voorbije jaren heeft de Vlaamse overheid fortissimo geïnvesteerd in erfgoed, ook in muziek-erfgoed. Dat resulteerde in 2002 in de oprichting van Resonant. Niemand stelt het nut van een goed functionerend expertisecentrum in vraag, maar uit recent onderzoek bij muziekbibliothecarissen blijkt de evaluatie van de werking van dit centrum 'over het algemeen vrij negatief'.¹⁶ Zo werd onder meer geklaagd over 'nutteloos werk' en 'gebrek aan expertise'. Dat is dubbel schrijnend, gezien de forse betoelaging van het centrum en het gebrek aan middelen van de muziek-erfgoedbibliotheken. Het is dan ook een onhoudbare situatie dat de instellingen die effectief ook de zware zorg voor het muziek-erfgoed dragen, daarvoor niet erkend worden. Al in 2000 adviseerde Edward Vanhoutte in een door de overheid bestelde studie: "Er moet aandacht besteed worden aan de situatie van de conservatoriumbibliotheken van Antwerpen, Brussel en Gent. Het feit dat deze bibliotheken formeel als schoolbibliotheek behandeld worden is nefast."¹⁷ Nadat de problematiek al op verschillende gelegenheden en op verschillende echelons werd aangekaart,¹⁸ luidt het bijna een decennium en vele honderdduizenden euro's subsidies later in de verhandeling van Veronique Verspeurt: "Op het vlak van verdeling van de middelen is er de voorbije jaren vooral zwaar geïnvesteerd in algemene ondersteunende initiatieven die niet altijd het gewenste effect hadden. Voor de grote bewaarinstellingen is er nog veel werk aan de winkel. Zij hebben vooral een budget nodig om de achterstand in te halen in inventarisatie van muzikale erfgoedcollecties die in hun magazijnen, dikwijls nog onaangeroerd, liggen te wachten."¹⁹

Ondertussen werd veel tijd en veel geld verloren met inefficiënte registratie- en lokalisatietechnieken en gerommel in de marge. De werkelijke problematiek van het muziek-erfgoed wordt nog altijd niet onderkend. Nu gebeurt het dat ergens een muzikaal waardeloze opname wordt gedigitaliseerd, terwijl elders geen geld is om een kostbare partituur te restaureren. Het blijft wachten op een overkoepelend en doortastend actieplan dat prioriteiten en urgenties aanduidt. Gezien de specificiteit van het muziek-erfgoed en de uiteenlopende specialisaties die nodig zijn om het oordeelkundig te behandelen, was het geen kwaad idee geweest om een muziekbibliotheek op te nemen in het overlegplatform Erfgoedbibliotheken Vlaanderen (in plaats van een geografische selectie per provincie). Hopelijk groeit het inzicht dat men geen deugdelijk muziek-erfgoedbeleid kan bouwen als men niet eerst investeert in de fundamenten, namelijk inventarisatie. Niet inventariseren om te inventariseren, maar om eindelijk te weten wie wat heeft gecomponeerd, waar het bewaard wordt, welke partituur dringend gerestaureerd moet worden en, vooral, welk werk de moeite waard is om tot klinken te worden gebracht. Want daar draait het uiteindelijk allemaal om: klinkende muziek.

Ondertussen blijven de Assepoesters naarstig doorwerken. Ze weten dat ook dit sprookje een happy end heeft.

Noten

1. Meer recente literatuur omtrent dit onderwerp:
 Dewilde, Jan, *De conservatoriumbibliotheken: hun plaats in het Vlaamse muzieklandschap*, in *Muziekbibliotheken in Vlaanderen: gesloten of ontsloten?* Contactforum 22 november 2004, Brussel: KVABWK, 2006, p. 7-10.
 Dewilde, Jan, *De conservatoriumbibliotheek: tussen boek en Facebook*, in *Een vermoeden van talent: 111 jaar Koninklijk Conservatorium Antwerpen*, Brussel: UPA, 2009, p. 147-162.
 Dewilde, Jan, *Het Vlaams muziek erfgoed en de draagkracht van de boekentoren*, in *Forum* 17 (1), p. 3-9.
 Dewilde, Jan, *Met dank aan collectioneurs uit heden en verleden...*, in *Forum* 17 (2), p. 3-8.
 Eeckeloo Johan, *De bibliotheek van het Koninklijk Conservatorium Brussel*, in *Bibliotheek- & archiefgids*, 85 (2009) 1, p. 62-64.
 Verspeurt, Veronique, *Muziekbibliotheken in Vlaanderen: landstapsteking en erfgoedwerking. Bevraging over de invloed van het Vlaams erfgoedbeleid op de werking van deze bibliotheken. (Praktijkverhandeling opleiding IBVV, promotor prof. Pierre Desaedt)*, Antwerpen: UA, 2009.
2. Onlangs verwierf Antwerpen het archief van Albert Michiels (1923-2008), de stichter-bezieler van Jazz Hoeilaart. Het is een indrukwekkende verzameling partituren, brieven, artikels, affiches, foto's en opnamen die de geschiedenis van een stuk Belgische jazz documenteert.
3. Dat het corpus van het muziek erfgoed in de conservatoriumbibliotheken wordt bewaard, betekent natuurlijk niet dat andere muziekbibliotheken, bewaarinstellingen, archieven of openbare bibliotheken geen interessante muziek erfgoedcollecties hebben.
4. De conservatoriumbibliotheken van Antwerpen en Brussel maakten elk een webtentoonstelling over een deelaspect van het bewaarde erfgoed: www.hetboekspreek.be (Antwerpen) en www.kcb.be/pages_bib_nl/frw/home.htm (Brussel)
5. Het Studiecentrum voor Vlaamse Muziek (SVM) is een studie- en documentatiecentrum dat tot doel heeft het Vlaamse muziekatrionium van de 19e en begin 20e eeuw te vrijwaren en bekend te maken. Zie: www.svm.be.
6. Jan Dewilde en Tom Janssens, *De Gentse conservatoriumbibliotheek, tien componisten in profiel: op zoek naar muzikaal erfgoed tussen Belfort en Sint-Baafs, Mechelen: Festival van Vlaanderen, 2005.*
7. *Deze cd verscheen in 2001 op het label Passacaille.*
8. *Voor de reeds verschenen partituren in de reeks The Flemish Music Collection*, zie: www.musikmph.de/musical_scores/information/flemish_e.htm.
9. *De publicatie van Peter Benoits Messe solennelle leidde in 2008 tot een uitvoering in het Japanse Nagaoka.*
10. *Voor meer informatie over RIPM*, zie: www.ripm.org/about_ripm.php
11. www.ripm.org/journal_info.php?ABB=NOV
12. www.concertprogrammes.org.uk/
13. Dit project resulteerde al in verschillende publicaties, zoals: Yannick Simon, *L'Association artistique d'Angers (1877-1893): histoire d'une société de concerts populaires, suivie du répertoire des programmes des concerts*, Paris: Société française de Musicologie, 2006.
14. *Deze catalogus is nog in ontwikkeling en wordt continu aangevuld, maar is toch al consulteerbaar: <http://anet.ua.ac.be/desktop/vmi>*
15. *Momenteel zijn de afgesloten tijdschriften Muziek-Warande (1922-1931) en Musica Antiqua (1983-2000) en het lopende tijdschrift Orgelkunst (1978-2009) geëxcerpeerd, goed voor een kleine 2.000 artikels.*
16. Veronique Verspeurt, op. cit., p. 60.
17. Edward Vanhoutte, *Zorgen voor later? Argumenten voor de wetenschappelijke bestudering van de Vlaamse muzikale en literaire archieven, bibliotheken en bewaarplaatsen*, 2000. [<http://www.kanil.be/ctb/pub/zorgen/zorgen.pdf>; geconsulteerd op 6.12.2009]
 Deze studie werd geschreven in opdracht van het kabinet van de Vlaamse minister van Cultuur en het directoraat-generaal van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, administratie Cultuur en werd bekroond met de Ger Schmook Prijs 2001 van de VVBAD.
18. *Op 22 november 2004 werd in de Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten onder voorzitterschap van em. prof. dr. Ludo Simons een contactforum over deze problematiek georganiseerd. Drie jaar later, op 20 november 2007, werd na klachten vanuit de muziek erfgoedsector door het Agentschap Kunsten en Erfgoed een hoorzitting over de werking van Resonant georganiseerd. Daarnaast waren er nog formele en informele momenten waarop de klachten werden geventileerd. Zonder veel resultaat.*
19. Veronique Verspeurt, op. cit., p. 66.

Operalibretto's uit de Brusselse conservatoriumbibliotheek (Foto: Mirjam Devriendt).

SAMENVATTING

Binnen het Vlaamse muzieklandschap nemen de conservatoriumbibliotheken een bijzondere plaats in. Als hogeschoolbibliotheken werken ze in eerste instantie voor de studenten en docenten van de respectievelijke conservatoria, maar daarnaast fungeren ze ook als openbare bibliotheek en vooral als erfgoedbibliotheek. Samen bieden de conservatoriumbibliotheken van Antwerpen, Brussel en Gent onderdak aan een substantieel deel van het Vlaams muziek erfgoed. Probleem daarbij is dat deze bibliotheken enkel als schoolbibliotheek zijn bestaaf en noch het personeel, noch het budget hebben om de zorg te dragen voor deze zeer omvangrijke erfgoedcollecties, die door schenkingen nog aangroeien. Niet-tegenstaande deze problematiek al jaren geleden werd gesignaleerd, is er nog altijd geen deugdelijk beleid ter zake. De conservatoriumbibliotheken ervaren vooral een grote nood inzake inventarisatie van hun erfgoedcollecties.

ABSTRACT

In the Flemish library sector the conservatory libraries occupy a peculiar position. As University College libraries they primarily operate for the students and professors of the respective conservatories, while concurrently functioning as public libraries and above all as heritage libraries. Together the conservatory libraries of Antwerp, Brussels and Ghent accommodate a substantial part of the Flemish musical heritage. The problem is that these libraries are staffed only as school libraries, lacking both the personnel and the budget to take care of these huge heritage collections, which are ever more growing thanks to donations and acquisitions. Though this issue has already been raised years ago, a sound policy to that effect is still non-existent. The conservatory libraries mainly experience a great need for inventorying their heritage collections.